



Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (devátého senátu)

21. září 2017*

„Kasační opravný prostředek – Kartelové dohody – Italští výrobci výztuží betonu – Stanovení cen, jakož i omezení a kontrola výroby a prodeje – Porušení článku 65 UO – Zrušení původního rozhodnutí Tribunálem Evropské unie – Rozhodnutí opětovně přijaté na základě nařízení (ES) č. 1/2003 – Nevydání nového oznámení námitek – Nekonání slyšení po zrušení původního rozhodnutí – Lhůty uběhnuté v řízení před Tribunálem“

Ve věci C-85/15 P,

jejímž předmětem je kasační opravný prostředek na základě článku 56 statutu Soudního dvora Evropské unie, podaný dne 19. února 2015,

Feralpi Holding SpA, se sídlem v Brescii (Itálie), zastoupená G. M. Robertim a I. Perego, avvocati,

účastnice řízení podávající kasační opravný prostředek (navrhovatelka),

příčemž další účastníci řízení je:

Evropská komise, zastoupená L. Malferrarim a P. Rossim, jako zmocněnci, ve spolupráci s M. Morettem, avvocato, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalovaná v prvním stupni,

SOUDNÍ DVŮR (devátý senát),

ve složení E. Juhász, předseda senátu, C. Vajda (zpravodaj) a C. Lycourgos, soudci,

generální advokát: N. Wahl,

vedoucí soudní kanceláře: V. Giacobbo-Peyronnel, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 20. října 2016,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 8. prosince 2016,

vydává tento

* Jednací jazyk: italština.

Rozsudek

- 1 Kasačním opravným prostředkem se Feralpi Holding SpA (dále jen „Feralpi“) domáhá zrušení rozsudku Tribunálu Evropské unie ze dne 9. prosince 2014, *Feralpi v. Komise* (T-70/10, nezveřejněný, dále jen „napadený rozsudek“, EU:T:2014:1031), kterým byla zamítnuta její žaloba na neplatnost rozhodnutí Komise C(2009) 7492 final ze dne 30. září 2009 týkající se porušení článku 65 UO (COMP/37.956 – Výztuže do betonu – opětovné přijetí, dále jen „rozhodnutí z 30. září 2009“) ve znění rozhodnutí Komise C(2009) 9912 final ze dne 8. prosince 2009 (dále jen „pozměňující rozhodnutí“) (rozhodnutí z 30. září 2009 ve znění pozměňujícího rozhodnutí, dále jen „sporné rozhodnutí“).

Skutečnosti předcházející sporu a sporné rozhodnutí

- 2 Skutečnosti předcházející sporu jsou vylíčeny v bodech 16 až 21 napadeného rozsudku:

„16 V období od října do prosince 2000 Komise provedla v souladu s článkem 47 UO šetření u italských podniků vyrábějících výztuže do betonu a u sdružení italských ocelářských podniků [Federacciai]. Na základě článku 47 UO jim rovněž zaslala žádosti o informace [...]

17 Dne 26. března 2002 Komise zahájila správní řízení a přijala oznámení námitek na základě článku 36 UO (dále jen ‚oznámení námitek‘) [...]. [Feralpi] předložila písemné vyjádření k oznámení námitek. Slyšení se konalo dne 13. června 2002 [...]

18 Dne 12. srpna 2002 Komise formulovala doplňující námitky (dále jen ‚doplňující oznámení námitek‘) určené osobám, jimž bylo určeno oznámení námitek [...]. V tomto doplňujícím oznámení námitek, založeném na čl. 19 odst. 1 nařízení Rady č. 17 ze dne 6. února 1962, prvního nařízení, kterým se provádějí články [81 a 82 ES] (Úř. věst. 1962, 13, s. 204), Komise vysvětlila své stanovisko k pokračování v řízení po uplynutí doby platnosti Smlouvy o ESUO. Dotyčným podnikům byla poskytnuta lhůta k předložení vyjádření a za přítomnosti zástupců členských států se dne 30. září 2002 konalo druhé slyšení [...]. [Feralpi] se k doplňujícímu oznámení námitek vyjádřila dne 13. září 2002.

19 Po skončení řízení přijala Komise rozhodnutí C (2002) 5087 final ze dne 17. prosince 2002, v řízení podle článku 65 UO (věc COMP/37.956 – Výztuže do betonu) (dále jen ‚rozhodnutí z roku 2002‘), kterým konstatovala, že podniky, kterým bylo toto rozhodnutí určeno, prováděly jedinou, komplexní a trvajícím kartelovou dohodu na italském trhu s výztužemi do betonu ve formě tyčí nebo svitků, jejímž cílem nebo výsledkem bylo určování cen a která rovněž vedla k omezení či kontrole výroby nebo prodeje ve vzájemné shodě, v rozporu s čl. 65 odst. 1 UO [...]. Komise v tomto rozhodnutí uložila [společnosti Feralpi] [...] pokutu ve výši 10,25 milionu eur.

20 Dne 4. března 2003 podala [Feralpi] k Tribunálu žalobu proti rozhodnutí z roku 2002. Rozsudkem ze dne 25. října 2007, *Feralpi Siderurgica v. Komise* [T-77/03, (nezveřejněný, EU:T:2007:319)], zrušil Tribunál rozhodnutí z roku 2002. Tribunál uvedl, že s ohledem zejména na skutečnost, že v rozhodnutí z roku 2002 nebyl učiněn žádný odkaz na článek 3 a čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17, toto rozhodnutí bylo založeno pouze na čl. 65 odst. 4 a 5 UO [...]. Jelikož doba platnosti těchto ustanovení uplynula dne 23. července 2002, Komise již nemohla, za účelem konstatování porušení čl. 65 odst. 1 UO a uložení pokut podnikům, které se uvedeného protiprávního jednání účastnily, dovozovat svou pravomoc z uvedených ustanovení, která nebyla v okamžiku přijetí rozhodnutí z roku 2002 platná [...]

21 Dopisem ze dne 30. června 2008 Komise informovala [společnost Feralpi] a další dotyčné podniky o svém zájmu přijmout rozhodnutí znovu tak, že změní právní základ oproti právnímu základu, který zvolila v rozhodnutí z roku 2002. Dále upřesnila, že s ohledem na omezený dosah rozsudku [ze dne 25. října 2007,] *Feralpi Siderurgica v. Komise* [(T-77/03, nezveřejněný, EU:T:2007:319)], se

bude nově přijaté rozhodnutí zakládat na důkazech předložených v oznámení námitek a doplňujícím oznámení námitek. Dotčeným podnikům byla poskytnuta lhůta k předložení vyjádření [...]. Feralpi na tento dopis odpověděla dne 31. července 2008. Po dopisu ze dne 30. června 2008 následovalo několik žádostí o informace, na něž [Feralpi] odpověděla.“

- 3 V rozhodnutí ze dne 30. září 2009 měla Komise zejména za to, že nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích [101 a 102 SFEU] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205) musí být vykládáno tak, že jí po 23. červenci 2002 umožňuje konstatovat a sankcionovat kartelové dohody, které spadají do působnosti Smlouvy o ESUO *ratione materiae* a *ratione temporis*. Uvedla, že toto rozhodnutí bylo přijato v souladu s procesními pravidly Smlouvy o ES, jakož i uvedeného nařízení a že hmotněprávní ustanovení, která již nejsou v okamžiku přijetí aktu platná, mohou být použita podle zásad upravujících časovou posloupnost norem s výhradou použití obecné zásady *lex mitior*.
- 4 Článek 1 uvedeného rozhodnutí konkrétně stanoví, že Feralpi porušila čl. 65 odst. 1 UO tím, že se v průběhu období od 6. prosince 1989 do 27. června 2000 účastnila trvajících dohod nebo jednání ve vzájemné shodě týkajících se výztuží do betonu ve formě tyčí nebo svitků, jejichž účelem nebo důsledkem bylo stanovení cen a omezení nebo kontrola výroby nebo prodeje na společném trhu. Článkem 2 téhož rozhodnutí uložila Komise společnosti Feralpi pokutu ve výši 10,25 milionu eur.
- 5 Dopisy zaslány mezi 20. a 23. listopadem 2009 osm z jedenácti společností, kterým bylo určeno rozhodnutí z 30. září 2009, včetně společnosti Feralpi, oznámilo Komisi, že příloha tohoto rozhodnutí, jak byla doručena jeho adresátům, neobsahovala tabulky ilustrující výkyvy cen.
- 6 Dne 8. prosince 2009 přijala Komise pozměňující rozhodnutí, které v příloze zahrnovalo chybějící tabulky a opravovalo číselné odkazy na tyto tabulky v osmi poznámkách pod čarou.

Řízení před Tribunálem a napadený rozsudek

- 7 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu dne 19. února 2010 podala společnost Feralpi žalobu, kterou se domáhala jednak toho, aby Tribunál přijal vhodná opatření za účelem ověření, zda byla v řízení o přijetí sporného rozhodnutí dodržena zásada kolegiality, a jednak zrušení tohoto rozhodnutí.
- 8 Na podporu své žaloby uvedla Feralpi sedm žalobních důvodů vycházejících zprv z porušení povinnosti uvést odůvodnění a zásady kolegiality, jakož i z vady řízení o opětovném přijetí rozhodnutí z roku 2002, zadruhé z nevhodné povahy právního základu sporného rozhodnutí, zatřetí z porušení práva na obhajobu a zásad řádné správy, proporcionality a rovnosti zbraní, začtvrté z porušení kritérií přičitatelnosti, nesprávného posouzení skutkového stavu a neexistence pokynů a odůvodnění, zapáté z chybné definice dotčeného trhu, zašesté z nesprávného posouzení skutkového stavu, z porušení článku 65 UO, z porušení zásady zákazu diskriminace a článku 296 SFEU a zasedmé z chybného určení výše pokuty.
- 9 Napadeným rozsudkem zamítl Tribunál žalobu společnosti Feralpi.

Návrhová žádání účastnic řízení před Soudním dvorem

- 10 V kasačním opravném prostředku společnost Feralpi navrhuje, aby Soudní dvůr:
 - zrušil napadený rozsudek zcela nebo částečně v rozsahu, v němž byla žaloba společnosti Feralpi ve věci T-70/10 zamítnuta, a v důsledku toho:
 - zrušil, zcela nebo částečně, sporné rozhodnutí;

- zrušil či alespoň snížil pokutu uloženou společnosti Feralpi sporným rozhodnutím;
 - podpůrně zrušil napadený rozsudek zcela nebo částečně v rozsahu, v němž byla žaloba společnosti Feralpi ve věci T-70/10 zamítnuta, a vrátil věc Tribunálu, aby rozhodl ve věci samé s přihlédnutím k poznatkům, které mu poskytne Soudní dvůr;
 - v každém případě snížil pokutu uloženou společnosti Feralpi sporným rozhodnutím z důvodu nepřiměřené délky řízení před Tribunálem a
 - uložil Komisi náhradu nákladů řízení v obou stupních.
- 11 Komise navrhuje, aby Soudní dvůr:
- zamítl kasační opravný prostředek a
 - uložil společnosti Feralpi náhradu nákladů řízení.

K žádosti o znovuotevření ústní části řízení

- 12 Ústní část řízení byla ukončena dne 8. prosince 2016 po přednesení stanoviska generálního advokáta. Dopisem ze dne 27. ledna 2017 došlým kanceláři Soudního dvora téhož dne, požádala Komise o znovuotevření ústní části řízení a o založení skutkových informací obsažených v její žádosti, jakož i k ní připojených dokumentů, do spisu.
- 13 Na podporu své žádosti Komise v podstatě uvádí, že Soudní dvůr dostatečně neobjasnil skutkové okolnosti týkající se slyšení z 13. června a 30. září 2002, na kterých generální advokát založil své stanovisko, přičemž tyto okolnosti nebyly mezi účastníky řízení speciálně projednány.
- 14 Článek 83 jednacího řádu Soudního dvora umožňuje Soudnímu dvoru, aby kdykoli po vyslechnutí generálního advokáta nařídil znovuotevření ústní části řízení, zejména má-li být věc rozhodnuta na základě právního argumentu, který nebyl mezi účastníky řízení projednán.
- 15 Je však třeba připomenout, že předmět kasačního opravného prostředku je zásadně určen důvody a argumenty přednesenými účastníky řízení. V projednávaném případě měli účastníci řízení možnost tyto důvody a argumenty dostatečně projednat ve spisech účastníků řízení a při společném jednání dne 20. října 2016 ve věcech C-85/15 P až C-89/15 P.
- 16 Soudní dvůr má proto po vyslechnutí generálního advokáta za to, že není namístě nařídít znovuotevření ústní části řízení.

Ke kasačnímu opravnému prostředku

- 17 Na podporu svého kasačního opravného prostředku uvádí Feralpi šest důvodů vycházejících zaprvé z porušení zásady kolegiality, zadruhé z porušení práva na obhajobu, článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950, článku 10 nařízení Komise (ES) č. 773/2004 ze dne 7. dubna 2004 o vedení řízení Komise podle článků [101 a 102 SFEU] (Úř. věst. 2004, L 123, s. 18), jakož i z absence odůvodnění, zatřetí z porušení článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a článku 41 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) z důvodu nepřiměřené délky správního řízení, jakož i absence odůvodnění, začtvrté z porušení čl. 65 odst. 1 UO, zásad upravujících důkazní břemeno, zásady presumpce nevin, jakož i zkreslení skutkového stavu a absence odůvodnění, zapáté z porušení článků 23 a 31 nařízení č. 1/2003, pokynů o metodě stanovování pokut udělených podle čl. 15 odst. 2

nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3; Zvl. vyd. 08/01, s. 171), zásad rovného zacházení a proporcionality, jakož i absence odůvodnění a zašesté z nepřiměřené délky řízení před Tribunálem.

K druhému důvodu kasačního opravného prostředku

Argumentace účastnic řízení

- 18 Druhým důvodem, který je třeba zkoumat na prvním místě, Feralpi tvrdí, že Tribunál porušil její právo na obhajobu zaručené článkem 10 nařízení č. 773/2004, když měl za to, že před přijetím sporného rozhodnutí nebylo nezbytné zaslat nové oznámení námitek. Vzhledem k tomu, že dotčené podniky měly právo být slyšeny, jak potvrdil i dopis Komise ze dne 30. června 2008 vyzývající dotyčné podniky k předložení jejich stanovisek, měla Komise provést všechny fáze řízení stanovené nařízením č. 773/2004, tedy zaslat nové oznámení námitek a umožnit těmto podnikům využít jejich práva na přístup ke spisům, jakož i na jejich žádost práva na slyšení.
- 19 Komise má za správný závěr Tribunálu, že jelikož vada, kterou je stíženo rozhodnutí z roku 2002, nastala ke dni jeho přijetí, nebyla platnost přípravných aktů dotčena tak, že by zrušení tohoto rozhodnutí vyžadovalo před přijetím sporného rozhodnutí zaslání nového oznámení námitek. Tento orgán uvádí, že změna právního základu, pokud jde o její pravomoc ukládat pokuty, neměla žádný vliv na postavení společnosti Feralpi a tato měla možnost v odpovědi na doplňující oznámení námitek uvést své vyjádření, co se týče jak horní hranice pokuty, kterou mohla Komise uložit, tak právního základu opravňujícího Komisi k takovému uložení.
- 20 Pokud jde o dopis ze dne 30. června 2008, Tribunál v bodě 140 napadeného rozsudku uznal, že uvedený dopis upřesňoval, že Komise nepovažovala za nezbytné přijetí nového oznámení námitek. Naproti tomu neměl za to, že tento dopis nahradil oznámení námitek jako takové. Tribunál měl podle Komise správně za to, že jelikož zrušení rozhodnutí z roku 2002 nemělo vliv na platnost oznámení námitek ani na doplňující oznámení námitek, k nimž se dotyčné podniky již měly možnost vyjádřit, mohla se Komise v uvedeném dopise omezit na informování těchto podniků o svém záměru znovu přijmout uvedené rozhodnutí na novém právním základě.
- 21 Kromě toho je rozsudek ze dne 15. října 2002, *Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise* (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582), citovaný Tribunálem, v projednávané věci relevantní, neboť se věc, která vedla k přijetí uvedeného rozsudku, týkala procesního pochybení, které nastalo ve fázi přijetí dotčeného rozhodnutí a nevedlo k neplatnosti těchto procesních aktů.
- 22 Komise rovněž hájí platnost doplňujícího oznámení námitek. Jak rozhodl Tribunál v bodě 135 napadeného rozsudku, bylo doplňující oznámení námitek založeno na tehdy platných příslušných procesních pravidlech Smlouvy o ES tak, že jeho platnost nebyla zrušením rozhodnutí z roku 2002 dotčena.

Závěry Soudního dvora

- 23 Společnost Feralpi Tribunálu v podstatě vytýká, že neshledal porušení Komise, co se týče její povinnosti dodržet všechny fáze řízení stanovené nařízením č. 773/2004 včetně zaslání nového oznámení námitek dotyčným podnikům v souladu s článkem 10 tohoto nařízení, jakož i umožnění společnosti Feralpi využít před přijetím sporného rozhodnutí jejího práva na slyšení s účastí orgánů pro hospodářskou soutěž členských států.

- 24 V tomto ohledu je nutné připomenout, že v rámci řízení vedoucího k přijetí rozhodnutí z roku 2002 zaslala Komise dotčeným podnikům včetně společnosti Feralpi dne 26. března 2002 oznámení námitek na základě článku 36 UO. Slyšení týkající se těchto námitek se konalo dne 13. června 2002. Po uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO zaslala Komise dne 12. srpna 2002 uvedeným podnikům doplňující oznámení námitek založené na čl. 19 odst. 1 nařízení č. 17, ve kterém vysvětlila svůj postoj ve vztahu k dotčené změně právního rámce a vyzvala tyto podniky, aby se k uvedeným doplňujícím námitkám vyjádřily. Dne 30. září 2002 se konalo slyšení za přítomnosti zástupců členských států.
- 25 Po zrušení rozhodnutí z roku 2002 informovala Komise dopisem ze dne 30. června 2008 společnost Feralpi a další dotčené podniky o svém záměru přijmout toto rozhodnutí znovu na základě nařízení č. 1/2003 jakožto právního základu v souladu s procesními pravidly stanovenými v tomto nařízení.
- 26 Vzhledem k tomuto procesnímu vývoji, je třeba přezkoumat, zda měla Komise na rozdíl od závěru učiněného Tribunálem zejména v bodě 142 napadeného rozsudku povinnost po zrušení rozhodnutí z roku 2002 znovu zahájit řízení a přijmout nové oznámení námitek, jakož i konat nové slyšení.
- 27 Judikatura je ustálena v závěru, podle něhož se procesní pravidla obecně považují za použitelná ke dni, kdy vstoupí v platnost (rozsudky ze dne 29. března 2011, ArcelorMittal Luxembourg v. Komise a Komise v. ArcelorMittal Luxembourg a další, C-201/09 P a C-216/09 P, EU:C:2011:190, bod 75 a citovaná judikatura; ze dne 29. března 2011, ThyssenKrupp Nirosta v. Komise, C-352/09 P, EU:C:2011:191, bod 88, a ze dne 11. prosince 2012, Komise v. Španělsko, C-610/10, EU:C:2012:781, bod 45), a to i v řízení, které bylo zahájeno před tímto datem, ale pokračuje i po něm (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. prosince 2012, Komise v. Španělsko, C-610/10, EU:C:2012:781, bod 47).
- 28 V projednávaném případě vzhledem k tomu, že bylo sporné rozhodnutí přijato na základě čl. 7 odst. 1 a čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, mělo řízení vedoucí k uvedenému rozhodnutí probíhat v souladu s tímto nařízením, jakož i nařízením č. 773/2004, jehož právním základem je nařízení č. 1/2003 (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 29. března 2011, ThyssenKrupp Nirosta v. Komise, C-352/09 P, EU:C:2011:191, bod 90), bez ohledu na skutečnost, že bylo dotčené řízení zahájeno před vstupem nařízení č. 1/2003 v platnost.
- 29 Článek 10 odst. 1 a 2 nařízení č. 773/2004 spolu s čl. 27 odst. 1 nařízení č. 1/2003, který prvně uvedená ustanovení provádí, stanoví, že před přijetím rozhodnutí na základě zejména článku 7 posledně uvedeného nařízení, Komise zašle dotčeným stranám oznámení námitek, přičemž jim poskytne příležitost, aby byly ve lhůtě, kterou určí, slyšeny.
- 30 Jak v podstatě uvedl Tribunál v bodech 136 a 137 napadeného rozsudku, Komise již v projednávaném případě zaslala dotčeným podnikům oznámení námitek i doplňující oznámení námitek a ve vztahu k těmto oznámením nepředstavuje sporné rozhodnutí vydání nových aktů v neprospěch společnosti Feralpi ani podstatně nemění důkazy o vytýkaných protiprávních jednání. Kromě toho, jak zdůrazňuje generální advokát v bodě 53 svého stanoviska, neexistuje velký rozdíl, co se týče obsahu, mezi oznámením námitek učiněným v souladu s pravidly ESUO a oznámením námitek učiněným v souladu s nařízením č. 17 a č. 1/2003. Zaslání nového oznámení námitek tedy nebylo nutné.
- 31 V tomto ohledu Tribunál správně odkazuje na bod 73 rozsudku ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582), v němž je připomenuto, že jelikož zrušení unijního aktu nemá nezbytně vliv na přípravné akty, může být řízení směřující k nahrazení zrušeného aktu v zásadě provedeno znovu od bodu, v němž protiprávnost nastala.

- 32 Jak totiž konstatoval Tribunál v bodě 134 napadeného rozsudku, rozhodnutí z roku 2002 bylo zrušeno z důvodu nedostatku pravomoci Komise k jeho přijetí na základě ustanovení Smlouvy o ESUO, která k datu přijetí tohoto rozhodnutí již pozbyla platnosti, takže přesně k tomuto datu nastala protiprávnost. Proto nemělo toto zrušení vliv na oznámení námitek ani na doplňující oznámení námitek.
- 33 V rozporu s názorem společnosti Feralpi, není judikatura citovaná v bodě 31 tohoto rozsudku nepoužitelná na základě změny právního základu, na kterém byly přijaty pokuty, neboť dopady této změny právního základu již byly zohledněny v přípravných aktech. Jak totiž vyplývá z bodů 18 a 138 napadeného rozsudku, Komise informovala společnost Feralpi o důsledcích, které zamýšlí vyvodit z uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO v doplňujícím oznámení námitek založeném na čl. 19 odst. 1 nařízení č. 17 a společnost Feralpi měla možnost se k této otázce vyjádřit.
- 34 Kromě toho není rozporováno, že uvedené důsledky nedoznaly žádných změn v souvislosti se zrušením nařízení č. 17 a vstupem v platnost nařízení č. 1/2003, jehož některá ustanovení jsou právním základem sporného rozhodnutí. V každém případě, jak uvedl generální advokát v bodě 50 svého stanoviska, podle čl. 34 odst. 2 nařízení č. 1/2003 a článku 19 nařízení č. 773/2004, jakožto přechodných ustanovení, si procesní akty a opatření podle nařízení č. 17 a nařízení Komise (ES) č. 2842/98 ze dne 22. prosince 1998 o slyšení stran v určitých jednáních podle článků [81] a [82] Smlouvy o ES (Úř. věst. 1998, L 354, s. 18) zachovávají pro účely použití prvních nařízení nadále svoje účinky.
- 35 Je rovněž třeba zamítnout argument společnosti Feralpi, podle něhož zrušení rozhodnutí z roku 2002 z důvodu jeho právního základu, nutně ovlivnilo odůvodnění právního základu v doplňujícím oznámení námitek, na němž zamýšlela Komise toto rozhodnutí přijmout. Stačí totiž připomenout, že rozhodnutí z roku 2002 bylo založeno pouze na čl. 65 odst. 4 a 5 UO, zatímco uvedené oznámení na nařízení č. 17.
- 36 Proto se Tribunál nedopustil nesprávného právního posouzení, když v bodě 142 napadeného rozsudku uzavřel, že Komise neměla povinnost přijmout nové oznámení námitek.
- 37 Nicméně, jak uvedl generální advokát v bodě 55 svého stanoviska, podle článku 12 nařízení č. 773/2004 poskytne Komise stranám, kterým určila oznámení námitek, možnost přednést ústně svá stanoviska při slyšení, pokud o to písemně požádají ve svém vyjádření. Vzhledem k tomu, že oznámení námitek a doplňující oznámení námitek nebyla ovlivněna zrušením rozhodnutí z roku 2002, je třeba zkoumat, jak vyplývá z bodu 32 tohoto rozsudku, zda Komise umožnila dotčeným stranám ústně přednést jejich stanoviska při slyšení vedeném v souladu s procesními požadavky nařízení č. 1/2003 a 773/2004, jak k tomu byla povinna.
- 38 V tomto ohledu je třeba uvést, že v procesním režimu zakotveném v nařízení č. 1/2003 tak, jak jej rozvádí nařízení č. 773/2004, jsou podle čl. 14 odst. 3 posledně uvedeného nařízení orgány pro hospodářskou soutěž členských států vyzvány k účasti na slyšení, které následuje na žádost adresátů oznámení námitek po vydání tohoto oznámení.
- 39 Pokud jde o slyšení, která se konala v průběhu roku 2002, neúčastnili se zástupci členských států slyšení ze dne 13. června 2002, neboť taková účast nebyla stanovena v tehdy platné Smlouvě o ESUO. Je nesporné, že uvedené slyšení se týkalo věcné stránky věci, tedy jednání vytýkané ze strany Komise podnikům, kterým bylo určeno oznámení námitek. To vyplývá zejména z bodů 379 až 382 sporného rozhodnutí a je potvrzeno bodem 148 rozsudků Tribunálu ze dne 9. prosince 2014, Alfa Acciai v. Komise (T-85/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1037), jakož i ze dne 9. prosince 2014, Ferriera Valsabbia a Valsabbia Investimenti v. Komise (T-92/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1032).
- 40 Naproti tomu slyšení ze dne 30. září 2002, na které byli pozváni zástupci členských států v souladu s již použitelnými pravidly Smlouvy o UO, zejména čl. 11 odst. 2 nařízení č. 2842/98, se týkalo předmětu doplňujícího oznámení námitek, tedy právních následků uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO na pokračování řízení. To vyplývá z tohoto oznámení, které výslovně vyzvalo adresáty, aby sdělily svá

stanoviska k doplňujícím námitkám. Komise dále v bodě 382 sporného rozhodnutí uvedla, že nepovažovala za nezbytné opakovat slyšení ze dne 13. června 2002 na základě ustanovení nařízení č. 17 a 1/2003, neboť toto slyšení, na které nebyli zástupci členských států pozváni, bylo vedeno v souladu s tehdy platnými pravidly Smlouvy o ESUO. Mimoto na společném jednání ve věcech C-85/15 P až C-89/15 P Komise na dotaz Soudního dvora potvrdila, že doplňující oznámení námitek se nevracelo ke skutkovým okolnostem ani k důkazům, které jsou předmětem řízení.

- 41 Z uvedeného vyplývá, že v projednávané věci se zástupci členských států neúčastnili slyšení týkajícího se věcné stránky věci, ale toliko slyšení, které se zabývalo právními následky vyplývajícími z uplynutí platnosti Smlouvy o ESUO.
- 42 Avšak v souladu s judikaturou připomínanou v bodech 27 a 28 tohoto rozsudku, je-li rozhodnutí přijato na základě nařízení č. 1/2003, musí řízení vedoucí k tomuto rozhodnutí probíhat v souladu s procesními pravidly stanovenými tímto nařízením, i když bylo toto řízení zahájeno před jeho vstupem v platnost.
- 43 Z uvedeného vyplývá, že před přijetím sporného rozhodnutí byla Komise povinna podle článků 12 a 14 nařízení č. 773/2004 umožnit stranám přednést jejich argumenty na slyšení, na které pozvala orgány pro hospodářskou soutěž členských států. Proto nelze mít za to, že slyšení ze dne 13. června 2002 týkající se věcné stránky věci dostalo procesním požadavkům týkajícím se přijetí rozhodnutí na základě nařízení č. 1/2003.
- 44 Tribunál se proto dopustil nesprávného právního posouzení, když v bodě 142 napadeného rozsudku rozhodl, že Komise neměla před přijetím sporného rozhodnutí povinnost konat nové slyšení, neboť dotyčné podniky již měly možnost být ústně slyšeny na slyšeních ze dne 13. června a 30. září 2002.
- 45 Vzhledem k významu, jak zdůraznil generální advokát v bodech 56 a 57 svého stanoviska, konání slyšení na žádost dotčených stran v rámci řízení podle nařízení č. 1/2003 a 773/2004, na něhož jsou v souladu s čl. 14 odst. 3 druhého nařízení pozvány orgány pro hospodářskou soutěž členských států, představuje opomenutí takového slyšení porušení podstatných formálních náležitostí.
- 46 Pokud nebylo dodrženo právo na takové slyšení zakotvené v nařízení č. 773/2004, není nezbytné, aby podnik, jehož práva byla takto porušena, prokazoval, že porušení mohlo ovlivnit průběh řízení a obsah sporného rozhodnutí v jeho neprospěch.
- 47 Uvedené řízení je proto stíženo vadou bez ohledu na případné nepříznivé následky pro společnost Feralpi, které z tohoto porušení mohly plynout (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 6. listopadu 2012, Komise v. Éditions Odile Jacob, C-553/10 P a C-554/10 P, EU:C:2012:682, body 46 až 52, a ze dne 9. června 2016 CEPSA v. Komise, C-608/13 P, EU:C:2016:414, bod 36).
- 48 Z výše uvedeného vyplývá, že je třeba vyhovět druhému důvodu kasačního opravného prostředku společnosti Feralpi a zrušit napadený rozsudek, aniž by bylo nutné se zabývat prvním a třetím až pátým důvodem kasačního opravného prostředku.

K šestému důvodu kasačního opravného prostředku

Argumentace účastnic řízení

- 49 Prostřednictvím šestého důvodu kasačního opravného prostředku společnost Feralpi tvrdí, že Tribunál porušil její právo, aby její věc projednal v přiměřené lhůtě, jak zaručuje článek 47 Listiny, neboť řízení u Tribunálu trvalo čtyři roky a deset měsíců, přičemž mezi koncem písemné části řízení a zahájením ústní části řízení uplynuly tři roky a čtyři měsíce.

- 50 Pokud jde o složitost věci, společnost Feralpi tvrdí, že Tribunál již znal otázky řešené ve věci, v níž byl vydán napadený rozsudek zejména s ohledem na to, že se jednalo o stejného soudce zpravodaje jako ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 25. října 2007, *Feralpi Siderurgica v. Komise* (T-77/03, nezveřejněný, EU:T:2007:319), že žalobní důvody uvedené společností Feralpi nevykazovaly zvláště vysoký stupeň obtížnosti, že devět žalob proti spornému rozhodnutí se opíralo o žalobní důvody, které se překrývaly a že Tribunál přijal jediné organizační procesní opatření, když Komisi položil otázku týkající se jednoho aspektu sporu.
- 51 Jednání účastnic řízení nemělo žádný vliv na délku řízení, když společnost Feralpi a Komise získaly toliko prodloužení lhůty v délce jednoho měsíce, resp. patnácti dní k předložení jejich vyjádření.
- 52 Vzhledem ke skutečnosti, že více než čtrnáct let uplynulo mezi šetřením Komise v průběhu roku 2000 a vyhlášením napadeného rozsudku, žádá společnost Feralpi z důvodů hospodárnosti řízení a bez ohledu na přístup Soudního dvora, který zaujal v rozsudku ze dne 26. listopadu 2013, *Gascogne Sack Deutschland v. Komise* (C-40/12 P, EU:C:2013:768), přiznání náhrady škody vzniklé porušením přiměřené délky řízení již ve fázi rozsudku Soudního dvora. Podpůrně žádá Feralpi Soudní dvůr, aby určil, že Tribunál porušil čl. 47 druhého pododstavce Listiny, což představuje dostatečně závažné porušení právní normy, jejímž účelem je přiznat práva jednotlivci.
- 53 Komise navrhuje, aby byl tento důvod kasačního opravného prostředku zamítnut.

Závěry Soudního dvora

- 54 Co se týče návrhu společnosti Feralpi na přiznání náhrady škody údajně vzniklé porušením čl. 47 druhého pododstavce Listiny Tribunálem, nebo na určení, že k takovému porušení došlo, je třeba připomenout, že sankcí za porušení povinnosti unijním soudem vyplývající z tohoto ustanovení, a to rozhodnout věci, které mu byly předloženy, v přiměřené lhůtě, je žaloba na náhradu škody podaná k Tribunálu, protože taková žaloba představuje účinný prostředek nápravy. Návrh na náhradu škody způsobené nedodržením přiměřené lhůty k vydání rozhodnutí Tribunálem nemůže být předložen přímo Soudnímu dvoru v rámci kasačního opravného prostředku, ale musí být předložen u samotného Tribunálu. Je věcí Tribunálu, který je příslušný podle čl. 256 odst. 1 SFEU a kterému byl předložen návrh na náhradu škody, aby rozhodl o takovém návrhu v jiném složení, než když rozhodoval o sporu, který vedl k řízení, jehož délka je kritizována (rozsudek ze dne 9. června 2016, *Repsol Lubricantes y Especialidades a další v. Komise*, C-617/13 P, EU:C:2016:416, body 98 a 99 a citovaná judikatura).
- 55 V důsledku toho musí být šestý důvod kasačního opravného prostředku společnosti Feralpi zamítnut.

K žalobě před Tribunálem

- 56 V souladu s čl. 61 prvním pododstavcem statutu Soudního dvora Evropské unie zruší Soudní dvůr rozhodnutí Tribunálu, je-li kasační opravný prostředek opodstatněný. Pokud to soudní řízení dovoluje, může Soudní dvůr vydat sám ve věci konečné rozhodnutí.
- 57 Soudní dvůr má v projednávané věci k dispozici informace nezbytné ke konečnému rozhodnutí o žalobě znějící na neplatnost sporného rozhodnutí, kterou společnost Feralpi podala k Tribunálu.
- 58 V tomto ohledu stačí uvést, že z důvodů uvedených v bodech 23 až 47 tohoto rozsudku musí být sporné rozhodnutí v rozsahu, v němž se týká společnosti Feralpi, zrušeno pro porušení podstatných formálních náležitostí.

K nákladům řízení

- 59 Podle čl. 184 odst. 2 jednacího řádu Soudního dvora, je-li opravný prostředek opodstatněný a Soudní dvůr vydá sám konečné rozhodnutí ve věci, rozhodne o nákladech řízení.
- 60 Článek 138 odst. 1 téhož jednacího řádu, který se na řízení o kasačním opravném prostředku použije na základě čl. 184 odst. 1 tohoto jednacího řádu, stanoví, že účastník řízení, který neměl úspěch ve věci, se uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že společnost Feralpi požadovala náhradu nákladů řízení a měla v řízení o kasačním opravném prostředku ve věci úspěch a žalobě podané k Tribunálu bylo vyhověno, je důvodné uložit Komisi náhradu nákladů řízení v prvním stupni i v řízení o kasačním opravném prostředku.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (devátý senát) rozhodl takto:

- 1) **Rozsudek Tribunálu Evropské unie ze dne 9. prosince 2014, Feralpi v. Komise (T-70/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1031) se zrušuje.**
- 2) **Rozhodnutí Komise C(2009) 7492 final ze dne 30. září 2009 týkající se porušení článku 65 UO (COMP/37.956 – Výztuže do betonu – opětovné přijetí) ve znění rozhodnutí Komise C(2009) 9912 final ze dne 8. prosince 2009 se zrušuje v rozsahu, v němž se týká společnosti Feralpi Holding SpA.**
- 3) **Evropská komise ponese vlastní náklady řízení a nahradí náklady řízení vynaložené společností Feralpi Holding SpA, jak v prvním stupni, tak v rámci projednaného kasačního opravného prostředku.**

Podpisy.